

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző:

Zsoldos Jenő

Cím:

Szemere Bertalan és
"Pest jövődje"

Forrás:

Magyar Nemzet

(Hely)

1970. dec. 23.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

725.091

Hely

Idő

"1838"

Személy

Helyszám

Szemere Bertalan és „Pest jövődje”

Ruffy Péter a Magyar Nemzetben a százéves Budapest világvárossá fejlődésének kezdeti mozzanatairól írt. Az áttekintésben érintett motívumok kapcsán talán nem lesz érdektelen feleveníteni Szemere Bertalannak, az 1848-i forradalom belügyminiszterének, majd a Habsburgok detronizálása után az ország miniszterelnökének ifjúkori elgondolását Pest világvárossá alakításának feltételeiről.

Igaz, írása (Társalkodó 1838. 38. sz.) „szépítési tekintetben” szól Pestről, mégis néhány távlati tételében már tükröződnek a leendő világváros képének körvonalai. Vélekedése szerint a városszéleken, amelyek északkelet felé (Lipót- és Terézváros) egykor városközponttá lesznek, terjedelmes parkokat kell létesíteni. A Belvárosba torkolló tágas utcákat, így az Országot (ma: Tanács és Múzeum körút), a Váci utat (Bajcsy-Zsilinszky út), a Kerepesi utat (Rákóczi út), Üllői utat mindkét oldalon kertek szegélyezzék. Szemerét a kopár Belváros láttán foglalkoztatja a kertváros képzete. Meggyőződése, hogy a hosszú, pompás Duna-sor rendezése elmés architektúrai eszmék megvalósítására ad alkalmat. De itt gondolni kell Napóleonra, aki a Szajna két partján a házakat leromboltatta, s érte „a város legfőbb szépítőjének” nevezték.

Szemere elképzelésének egyik leglényegesebb eleme, hogy az új utcavonalak és terek kijelölésekor minden terekhez az ott felépítendő ház tervrajzát kell mellékelni. A Szépítési Bizottságnak, a Közmunkatanács ósének ugyanis vállalnia kell azt az elvet, hogy „nem házakat, de csoportozatokat s egész utcákat” kell tervezni, és a házakat különféle alakban felépíteni. A különböző típusú épületek egy

nagyszerű zenekarhoz hasonlítanak, amelyben a sokféle és egymástól különböző hang adja a harmóniát. Ez az összhangzás és különféleség biztosítana alkotó lehetőséget Hild Józsefnek és építéstartársainak. Nyilvánvalóan Pollack Mihálynak, ifj. Zittenbarth Mátyásnak, Kasselik Ferencnek.

A keskeny utcasíkátorok és a két utcára nyíló házak udvarai kapjanak üvegtetőt, mint az akkori Párizsi utca, vagy amint azt napjainkban a Párizsi udvar, a volt Belvárosi Takarékpénztár épülete szemlélteti. Ez a megoldás nézete szerint egyrészt hasznos, mert rossz időben sétat helyül szolgál, másrészt szép is, mert díszes boltok sorakozhatnak alatta.

Szemere már Reitter Ferenc előtt felveti a kérdést, nem kellene-e „félkör hajlatú két-három csatornaútát csinálni, mely a Dunából folyván be, ismét abba folyna ki?” Feltevéseink szerint Szemere a mai Nagykörút vonalára, vagy a Lehel tér—Rottenbiller utca—Fiumei út helyén húzódó Városárokra gondolhatott. Javaslatának hangsúlyozott érve, hogy az árukat gyorsabban és olcsóbban szállíthatnák a város különböző részeibe, „s ez fontos tekintet az előtt, ki gondolkodván egy pár évtizeden átrepül Pest jövődjébe”, amikor a főváros az északnyugatról délkeletre és viszont vezető kereskedelmi úton Európa és Ázsia között egyik tranzitállomás lesz.

Szemere tehát Bécs, Párizs, London és a holland városok mintájára arról a Budapestről álmódott, amely ekkor még csak szóalakban élt. Cikkét egyébként függelékül Utazás külföldön c. útinaplójában is megjelentette 1840-ben és 1845-ben.

Zsoldos Jenő